

Vabilo fabrikantom, kovačem in sploh izdelovalcem kmetijskega in vrtnarskega orodja.

C. k. ministerstvo kmetijstva, ki si na vse strani prizadeva kmetijstvo povzdigniti, je družbi kmetijski pisalo, da želi izvedeti vse fabrike in mojstre, ki na prodaj delajo kmetijsko in vrtnarsko orodje (pluge, brane, lušnice za koruze in vse drugo) v našem cesarstvu, da jih potem po svetu razglasí in jim kupčijo nakloni.

Naj tedaj vsak, kdor kaj takega izdeluje, do prihodnjega meseca naznani družbi kmetijski v Ljubljani, kje stanuje, kakošno orodje izdeluje, po čem, kam prodaja svoj izdelek, ali takega orodja veliko naredí, in sploh naj pové, kar je njemu na hvalo, se vé da resnično in pošteno. Ta popis pa ima obsegati le lansko in letošnje leto.

Odbor družbe kmetijske v Ljubljani 6. septembra 1871.

Gospodarske novice.

* Kako je s hmelom letos? — V Sadacu (Saaz) na Českem), kjer se prideluje najbolji hmelj, se kaže pridelek letos izvrsten, težak je dovolj, barve je lepe. Kupčije pa dozdej ni še bilo velike; v mestu mu je cena po 170 do 175 gold., po kmetih pa 140 do 160 gold.

Šolske stvari.

Nektere misli o naših šolskih zadevah.

Spisal Janez Bilc.

O šolskih rečéh ne smé nihče pisati in svetovati, kdor ni „Schulmann“. Tako me utegne „nekdo“ zavriniti in zaničljivo moj spis na stran pahniti, da bi vedel, da ga sem jez, ki nimam zdaj s šolo prav nič opraviti, spisal.

Al, da se nekoliko utolaži, naj mu omenim, da sem tri leta otroke v farni šoli podučeval in da sem bil dve leti v hiši knežji učenik knezevih otrok, da toraj nekoliko poznam kmetiške in gospôske otroke. Zraven tega imam pa vsaki dan priliko slišati, kako naši ljudjé o šolskih zadevah govorijo in sodijo.

Naj mi toraj „der praktische Schulmann“ dovoli, da tukaj svoje misli častitim bralcem razodenem; naj oni sodijo, če so prave ali krive, in ako je kaj dobrega v njih, naj bi se porabilo. „Omnia probate, quod bonum, tenete!“

I.

Šolsko petje in telovadba.

Znano je sploh, da k razveseljevanju in požlahnenju človeškega srca petje zeló pripomore. Zato je bilo dobro in pametno, da se je pred nekaj leti po normalnih šolah — o takih le jaz tukaj govorim — petje vpeljalo. Z manjšim ali večim veseljem so se gospodje učitelji tega poduka poprijeli in otroci so se sém ter tjé prav radi peti učili ter so v nekterih šolah prav prijetno in ginljivo ložeje pesmice prepevali. Da je v drugih krajih petje veliko slabše bilo, temu je bilo krivo to, da imajo v nekterih farah otroci sploh veliko slabša grla, in glasove, pa krivi so bili pogostoma tudi učitelji sami; sami niso do petja veselja imeli, in ga tudi v otroška srca vcepiti niso mogli. Otrokom in celó starišem se je petje v šoli nekako smešno dozdevalo in še dandanašnji se dobijo taki, ki trdijo: „čemu je šolsko petje?“ — Al zgodaj je treba človeku veselje do petja vcepiti. Ono razveseljuje človeka; ono po-

žlahnuje srce; divji, neotesani in hudobni ljudjé ne prepevajo. — Očita se našemu ljudstvu v nekterih pokrajinah surovost in neotesanost in pogostoma ne prav brez vzroka. Očita se našim mladenčém, da po noči ko divje zveri tulijo in razsajajo in včasí najgrše, najostudniše kvante rjujejo. Nočem trditi, da se bo to po podučevanju petja v šoli popolnoma odstranilo, al gotovo se bode zmanjšalo, ako se šolarji v šoli pridno vadijo lepih pesmic, katerih se nam, hvala Bogú, ne manjka. Saj nas skušnja uči, da mladenči rajši poštene slovenske prepevajo, kakor grde — da jih le znajo. S kakim veseljem so otroci pri izpraševanjih zapeli „cesarsko pesem“, „Popotnik“, „Kosec“, „Lahko noč“ itd.; veselje jim je na licih igralo.

Tega nauka naj bi se učitelji še bolj marljivo poprijeli. To je lepo, to je potrebno. „Wo man singt, da lass dich nieder — böse Menschen haben keine Lieder!“

Kako je pa s telovadbo? Telovadba sploh je gotovo koristna, in prav je, da se vpelje v šole, da se otrokom udje krepčajo in gibčnost zadobijo. Pa potrebna je telovadba le mestnim otrokom in le v mestnih glavnih šolah je praktično podučevanje v telovadbi.*) Na kmetiških učilnicah po deželi je popolnoma nepotrebna, nepraktična in še celó povzdigi šolstva škodljiva.

Marsikdo bo prebravši te vrstice se posmejal in me znabiti zaničljivo mračnjaka imenoval, da telovadbo, ktero ves svet hvali in zdravniki ljudém priporočajo, iz ljudskih šol zavračam. Počasi, dragi bralec! prevdari stvar malo bolje, znabiti boš tudi ti mojih misli!

Povdarjam še enkrat, da ne tajim koristi telovadbe sploh. Ponavljam tudi, da je mestnim otrokom, šolarjem v mestih in večih trgih, kateri večidel domá tičijo, gimnastika potrebna in jako koristna, da pa je pri otrocih na kmetih popolnoma nepotrebna, nepraktična in razvitku in povzdigi šol škodljiva. Kmečki deček ima po dolgi poti v šolo, na paši in na polji dovolj in še preveč telovadbe, če tudi ne po pravilih, po sekiricah vravnane. Kaj ni tudi to za 9—11. letnega fantiča dovolj telovadbe, če mora vsaki dan, včasih v snegu, da ves trd mraza domú pride, včasih v solnčnem peku, da je skozi premočen, eno, celó dve uri hodá dolgo pot dvakrat premeriti. Prašam, gospôda! ali ni to dovolj telovadbe, ali bo takega otroka, ki pride s paše domú in potem tako daleč v šolo priroma pogostoma brez zajutrka ali pa s kosčekom turšičenega kruha v žepu, ali bo takega otroka volja stezati se, po konopu plezati itd.? Ali ni ta nauk v tacih ljudskih šolah nepotreben in popolnoma nepraktičen?!

Pa poglejmo še, kako ga bo naš kmet sprejel. Če že petje nekako s posmehom posluša in noče koristi njegove spoznati, kako bo pač še le telovadbo gledal? Utegnil me bo kdo zavriniti: „na to ne smemo gledati; prosti človek koristi marsiktere koristne naprave noče spoznati“. Res je, pa ako se vidi, da bi po tej nevažni in nepraktični vaji šola škodo trpeti morala, če se vidi, da bi pri prostih ljudéh brez vse potrebe v posmeh in zaničevanje prišla, če se spozná, da bo ljudstvo še nerajše otroke v šolo pošiljalo — češ, saj se tamkaj skakati in plezati učijo: zakaj bi se ta nauk v šole silil? Ali nimamo nič bolj potrebnega, ali ni sadjereja, sviloreja itd. bolj koristna kmetu kakor telovadba. Vsa telovadba na kmečkih učilnicah naj obstojí v tem, da se otroci ravno stati in lepo čvrsto hoditi navadijo. To pa je potreba. Šolski možje premislite in prevdarite!

*) Popolnoma Vaših misli je

vredništvo.

črno ali rdečo sol? Če jo je revež opral in ž njo sebi solil, ali je bila to res tako velika pregreha? Zakaj, pravijo, imajo drugod bolje kup sol? Našemu ubogemu, s toliko davki obloženemu kmetu pa še živinske soli ne privoščijo! To je žalostno. Koliko tudi zavoljo tega živinoreja trpi? — Slavni zbor, ki je zato res že velikokrat koledoval, naj bi še sprožil to reč. Gotovo mu bo hvaležna vsa dežela, ako dobimo potem več soli; država pa zatega del, mislim, ne bo ubožala.

Sadje- in živinorejec.

Skočidolski panj.

V knjižici „Slovenski Bučelarček“, ktero je pred kratkem društvo sv. Mohora v Celovcu na svitlo dalo, nahajamo popis in obris zgorej imenovanega panja, ktere- ga sta g. župnik Janez Sumper in g. učitelj Tomaž Kuhler sestavila.

On je v zunanosti navadne oblike, notranjost je pa po Dzierzonu primerno tako prestrojena, da se lahko vsak sat posebej ven vzame ter zopet na svoje mesto položi. Gospoda sta toraj navadni kranjski panj dzierzonzirala.

S tem, da se je ta panj popisal in obrisal, gotovo ne meri na drugo, kakor na to, da bi se razširil po slovenski zemlji, v namen povzdige naše čbeloreje.

Ta razlog opravičuje gotovo vsacega čbelorejca, kteremu je na povzdigi naše čbeloreje resnično ležeče, ako ta panj na tanko s kritičnim očesom pregleda in razsoja; kajti ni še zadosti, ako se navaden panj, kakor si bodi, dzierzonzira, to je, da se tako sestavi, da se satovje lahko ven pobere in nepoškodovano zopet nazaj položi, marveč to mora se tako izvršiti, da je tudi vsem drugim zahtevam vstrežljiv, vsem čbelorejnim pravilom zvest.

Jaz bi se te kritike gotovo ne lotil, ako bi mi na določitvi za naše okoliščine kar le mogoče dzierzonziranega panja jako dosti ležeče ne bilo, in ako bi se sestave tacega panja sam djanstveno ne vdeleževal.

Posebno me pa k temu sledeči stavek sili: „Leta 1862. sva to reč popolnoma dognala in si dala narediti tak panj itd.“, ktere- ga v omenjeni knjižici natisnjenega nahajam.

Poglejmo si toraj to popolnost bliže.

Kar se mér Skočidolskega panja tiče, se mu o dolgosti in visokosti nič očitati ne more; širokost je pa gotovo prevelika, kajti 16 do 18 palcev široke deske se dandanes le malo kje nahajajo. Iz več desák pa pokrov in spodnico narediti ne gre, vsaj je dobro znano, da vlažnost v panji in zraku po zimi, soparica v poletnem času, dež in veter pri prevaževanju na pašo itd. lim ob vso vezilno moč pripravi; to pa je krivo, da zlepljeni panjovi prej ali pozneje gotovo špranje dobé. Tako široke deske se tudi jako rade zvijejo, posebno ako so tenke; take pa morajo biti, da panj ni pretežak.

V notranji opravi je pred vsem to napačno, da so satniki po dolgoma vloženi, a ne po čez. To dela stanovanje mrzlo, kajti mraz ima pri tej napravi naravnost vhod in ravno pot skoz ves panj, kar čbelam nikakor ljubo in koristno biti ne more, marveč hudo nevsečno in škodljivo. Skušnja uči, da čbele v tacih panjih dosti lože pozimi poginejo, kakor v panjih s poprečnim satjem; za tega del so tudi že vsi nemški in drugi čbelorejci zavrgli takošne panje (Stöcke mit kaltem Bau). Al ta naprava je tudi naravi čbel nasprotna; one namreč le redko kedaj v navadnem panji satje podolgoma prilepijo, marveč skoro vselej ali popolnoma počez ali pa le deloma, to je, stransko.

S tem, da so satniki podolgoma vloženi, so pa še

druge velike napake v zvezi. Tako je satje pri tej napravi jako dolgo, toraj tudi težko; po tem pa je treba močne satnike narediti; al koliko nepotrebne- ga lesá pride s tem v panj! Med tem, ko zadostujejo v panjih s počesnim satovjem po dve črtici debeli satniki (se ve, da ne sme panj neprimerno širok biti, 10 palcev in pol v votlini je popolnoma zadosti), morajo pri Skočidolskem pol palca debeli biti! Čemu pa panj težiti brez vse potrebe?

Podolgoma vloženi satniki so dvem novejšim čbelorejskim znajdbam popolnoma nasprotni, in ravno te dve iznajdbi ste tako rekoč biser današnje čbeloreje. Prva je naprava medene zaloge, druga pa izpraznovanje satja s pomočjo centrifugalnega stroja. — Gospod pisatelj sicer govori o nakladi ali podkladi; al vse to odpade pri dobro dzierzonziranih panjih, kateri so z medeno zalogo prevideni; kajti pri teh ni treba družega kakor to, da se polno satje iz medene zaloge potegne, na centrifugalnem stroji izprazni, ter prazno nazaj v zalogo dene, da ga čbele zopet napolnijo.

Skočidolskemu panju se pa medena zaloga še vtelesiti ne dá, še manj je pa mogoče centrifugalni stroj rabiti; kajti ta bi moral že strašno velik biti, v takem pa bi se satje vse potrgalo.

Velika napaka pri vsakem dzierzonziranem panji je tudi ta, ako se morajo satniki še le z žeblički ali vrtali (šravfki) pritrjevati. To je vse premudljivo.

Še večja napaka je pa ta, da se satniki le od ene strani lahko iz panja vzamejo, na primer, le od zgorej; kajti kako je nadležno, da se mora, ako se hoče notranjost pregledati, panj še le iz čbelnjaka vzeti, brez tega se pa pokrov odzvzeti ne more. To je posebno še takrat nadležno, ako se hoče panj pregledovati takrat, kedar čbele najbolj letijo, ali pa še celó na paši, ker leži večidel panj na panji.

Ako se vse to prevdari, je razvidno, da je Skočidolski panj zeló nepopoln, toraj le malo priporočila vreden. Iz tega je pa tudi razvidljivo, da je neobhodno potrebno, kakor so „Novice“ že nasvetovale, da se naši čbelorejci pred ko prej snidejo; ter da od več razstavljenih dzierzonziranih panjev pravega izberejo in ga naši slavni kmetijski družbi v razširitev priporočijo.

R. Dolenc.

Šolske stvari.

Nektere misli o naših šolskih zadevah.

Spisal Janez Bilc.

(Dalje.)

II.

Šolski izleti in šolske preskušnje.

Čitalničarji in pevske družbe hodijo včasih o praznikih iz mest in trgov na kmete, da se tam otresejo mestnega prahu, da se navžijejo čistega zdravega zraka. Sokolci izfrčijo pogostoma iz svojih gnjezd na hribe in v doline, da se tukaj med prijetnim zelenjem gozdov in travnikov, med nepopačenim čvrstim ljudstvom razveseljujejo in še celó „turnarji“ radi pozabijo neprijetnih dogodeb in pribobnajo — čeravno redkokrat in oboroženi — iz mesta na deželo. Da, še „gasilci“ prihajajo si žeje gasit v vasi, ker jim tukaj pod milim nebom bolj diši pijača, kakor v mestu, če se je ravno tudi tamkej ne branijo. Ker že vse izhode ali „izlete“ dela, kaj čuda, da je tudi nekterim šolnikom na misel prišlo, s svojo mladino iz tesne šolske izbe, na prosti čisti zrak izfrčati. Tukaj pod milim nebom se šolarji razveseljujejo, skačejo in se igrajo in potem tudi za pri-

grizniti in žejo pogasiti kaj dobijo. Ako je učitelj še iz stare šole, in ako je katehet ž njimi, imajo šolarčki zjutraj tudi sv. mašo v kaki bližnji podružnici. Ne zavidamo ubogi mladini veselega dneva; naj se ljubi otročiči pošteno razveselijo. Marsikaj koristnega in lepega jim dober učenik na sprehodu lahko pokaže; mnogo jih more podučiti, in vse si bojo otroci tukaj bolj zapamtili, kakor v šolski sobi; in učenika si bodo bolj priljubili, ako prijazno in ljubeznjivo o tej in drugi stvari ž njimi kramlja. Tak dan je mladini nepozabljiv, ako se veselica pametno in zmerno vravná. Božja služba, sprehod ne predolg, šolarji vedno pod nadzorstvom učenikovim, da drug drugemu pri igráh ne nagaja, da drug družega ne pohujša in razbrzda in zmerno kosilice — to naj bi bilo pri vsakem takem izhodu glavno vodilo; ne pa, kakor nam je nedavno — če se ne motim — „Slov. Narod“ poročal, da so v nekem mestu na Štajarskem otroci po takej veselici pijani po ulicah razgrajali. Pustimo to nemčurskim liberaluhom; naši otroci naj se takih veselic, kakoršnih bi se stari ajdje sramovali, ne udeležujejo.

Poglejmo še sedaj, kako je s šolskimi izpraševanji ali preskušnjami. Ali morejo taki izhodi otrokom nekdanji „eksamen“ nadomestiti?

Mislím, da nikakor! Zakaj ne? Zopet sem v nevarnosti, da me kdo imenuje mračnjaka, ki hoče „sitne“ in „nepotrebne“ preskušnje zagovarjati. Pa ne bojím se! — Nova éra je najpoprej šolska darila pri otrocih zavrgla, potem odpravlja še preskušnje. Zakaj je darila odpravila, še dandanes mi ni prav znano. Pri otrocih so révna darila poseben spodbadek k pridnosti in lepo sredstvo koristnih bukev med narod razširiti, zraven tega pa državo prav nič veljale niso, ker bukve za darila so večidel duhovni pastirji kupovali, ali so se pa omislile iz farne ali šolske blagajnice. Manj namena so imela in manj koristi prinašala šolska darila pri odrastli mladini v viših šolah, in v vsem cesarstvu se je na tisuče za nje potrošilo, in vendar so se darila v gimnazijah in v realkah še dolgo ohranila in so menda še sém ter tje v navadi, med tem ko se je prepovedalo malim pa glavčekom med izpitom bukvice deliti, tako da se so žalostni na mizo ozirali in da je gosp. dekanu težko bilo izgovor najti, zakaj pridni šolarčki darov ne dobijo. Ali ni to narobe svet! Ko so „premijume“ iz šol izbacnili, so še preskušnje pisano gledati začeli, češ, to je prazno, teatralno razkazovanje. Al to je popolnoma kriva po liberaluštvu dišeča misel. Namen poglobitni izpraševanja je bil pokazati, ktere predmete in kako je učitelj otroke podučeval. In ta namen se je pri vsaki preskušnji dosegel; vsakdo, ki je bil pričujoč, je lahko videl, koliko je vreden nauk učenikov, — kaka je šola.

Drugi namen je bil pokazati, koliko so se otroci naučili. In to se je iz pisanj in odgovorov lahko spoznalo. Naj mi nihče ne ugovarja, da so le eni učenci, in to boljši vedno vprašani bili. Gospod oglednik je imel pravico tiste poklicati, ktere je hotel. In če je tudi le 15—20 učencev prašanih bilo, iz njihovih odgovorov se je lahko sklepalo, koliko tudi ostali znajo; ker, ako se so ti naučili, se so tudi drugi navaditi mogli, če so le hoteli.

Tretji namen je bil, pridne in marljive učence obdarovati in pohvaliti in nemarne in lene pogrjati in k pridnosti spodbuditi. Da je to dober namen, noben pedagog tajiti ne more. In zadnjič so se po izpraševanjih ljudstvu sploh in posebno starišem do šol vrata odprla. Kteri učitelj bi dovolil, da med letom stariši poslušat hodijo, kaj se njih otroci učijo? Ali ne bi taka obiskovanja njega in otroke motila in otroke k smehu spodbadala? Tako so se vsaj vsi, ki so hoteli,

prepričali, zakaj so njih sinovi 10 mesecev črevlje in hlače trgali, med tem, ko so morebiti domá za živino pastirje najemati morali. In ko so videli v šoli toliko gospodov zbranih, ki so zovoljo njih otrok v šolo prišli, in ko so toliko lepega in spodbudnega slišali — ali so mógli mrzli iz sobe stopiti? Priča sem bil, da je očetu solza v očéh igrala, ko je videl in slišal, kako se mu sin vpríčo toliko gospode moško obnaša. Ravno izpraševanja so pri priprostem kmetu mnogo zopervanja in dokaj predsodkov do šole uničila in ljubezen do nje med ljudstvom obudila. (Dal. prih.)

Znanstvene stvari.

Poročilo

o XXII. skupščini Matičinega odbora

31. avgusta 1871.

(Konec.)

„Gledé izdaje same je dosta — tako nadaljuje g. prof. dr. Krek svoje poročilo o izdaji narodnega blaga — ako nasvetujem, da mora biti kritična, kajti s tem je prav za prav že vse izrečeno. Vrhu tega naj bi se pa tudi pesni uvrstile druga poleg druge takisto, da je v celem izboru prava sistema, to je, da pridejo posamesne pesni po zadržaju v predele, kar pregled olajša in vse pesni tako rekoč v celotni organizem spravi.

S tem bi bilo moje poročilo in nasvet o tej literarni ostalini pri kraji, ko bi ne bilo spregovoriti še o neki formalnosti, ktere se tu ni lahko ogniti. Kakor vam bode znano, gospôda, je že St. Vraz sam oddelek te zbirke národnih pesni bil izdal leta 1839. v Zagrebu in obsega ta I. zvezek razun 20 strani vvoda, 200 strani ali poltrinajsto pôlo národnih pesni, kterih je vseh 114 — davorij, kakor jih Vraz imenuje, ter balad in romanc. Kakor je povzeti iz oglasa in povabila na naročbo tega dela, je bila St. Vrazova nakana, za tem zvezkom izdati še dva ravno toliko obsezajoča zvezka národnih pesni, tedaj vsak zvezek po 12 do 13 pôl, in bi bili imeli 2. zvezku pridjani biti sliki: Slovenka od Drave i Slovenka od Save — in slednjemu zvezku je bil nakanil pridjati še „jedan kratak réčnik od sviuh neobičnih i réčosložiteljem našim manje poznatih réči, koje u pèsnih na prvo dolaze“. Po tej zbirki slednjič bi bila prišla še zbirka v natis, obsezajoča „pričice, priréčja i druge vlastitosti gornjo-ilirskog naréčja s izvedrenjem čisto ilirskim, te črtice o narodnih običajih, nošnjah i ostalih takovrstnih stvarih u jezik naš književni složene“. Taka je bila St. Vrazova nakana gledé izdaje vsega materijala in jaz to stvar omenjam, ker sem preverjen, da je tirjatev pietete, kolikor mogoče v smislu nakane preslavnega pokojnika ravnati, se vé da kolikor je to sploh mogoče in se strinja s tirjatvami, ki je danes od enake publikacije kritika zahteva. — Odločiti se je pa že zdaj o tem, kaj početi s pesnimi, že v omenjenem zvezku natisnjenimi? Nasvetujem, da se v novem izboru prenatísnejo, ker je ta zvezek med slovenskim občinstvom zeló redek in brez ponatisa vsa zbirka tembolj pomanjkljiva ostala, ker se v tem zvezku nahajajo národne pesni, brez kterih si sploh nobene tudi plitve zbirke národnih pesni niti misliti ne morem. Dalje je bil dobil St. Vraz kesneje od nekterih pesni na pr. „lepa Vida“ in dr. — varijante, ki so bolj dovršeni po obliki in izpeljavi od že natisnjenih; — bilo bi tedaj žal, ako bi se zarad tega več ne smele priobčiti, ker so bile že leta 1839. tiskane. Povsod, kjer se nahajajo varijanti, bi bil za to, da se porabi ne le St. Vrazova zbirka, ampak tudi

Šolske stvari.

Nektere misli o naših šolskih zadevah.

Spisal Janez Bilc.

II.

Šolski izleti in šolske preskušnje.

(Dalje.)

Bilo je leta 1863. Veličastno in mogočno se je razlegal véliki zvon farne cerkve po vsej dolini, ker je bil za mladino tisti lepi in častitljivi dan, kterege so v nedeljo gospod župnik iz lece napovedali. Stal sem, po dovršenih šolah z mesta prišedši, na griču pod lipo ter čakal ljube šolske mladine, ki je imela k sv. maši priti. Največi šolar z belo svilno zastavo s podobo sv. Alojzija in brezmadežne kraljice stopa ponosno pred tovarši in tovaršicami; za njim dolga vrsta otrok — gotovo jih je bilo 200 — stopa za njim; spremljajo jo dva vrla učitelja. Sv. daritev se začne, orglje zadonijo in otroci, kakor iz enega grla, zapojejo mašno pesem. Po maši zapojejo še „Hvala gospod Bogu“, in se vrnejo v najlepšem redu zopet v šolo. — Nehoté sem se spomnil preteklih dni, dni, o katerih sem tudi jaz ravno po teh stopnicah kot učenec te šole v lepo božjo hišo korakal o dnevih šolskih preskušinj. Srečna mladina! In zdaj stojim kot novo posvečen mašnik po dovršenih šolah tukaj. Spomnil sem se preteklih časov in solza mi je v očeh zaigrala. — Lepo je bila šola okinčana in opletana. Krog podobe cesarjeve se je vil venec iz zimzelena spleten; podobe križanega in sv. Alojzija so obdajali venci najlepših cvetic. Miza je bila pregrnjena z zalim pregrinjalom, na mizi zvezki polni koristnih spisnih vaj in računov in vezki lepopisja; smem reči, da tudi v mestnih šolah takih rokopisov nisem videl. Kako ne bi otroci lepo pisali, sej je bil učenik izvrsten in marljiv, ki jih je podučeval; on, ki je pred svojim odhodom v zlato Prago zadnjikrat z otroci preskušnjo imel. Narodno gledišče ga je pridobilo, národna šola ga je izgubila. Zguba je bila velika! Otroci snažno oblečeni čakajo, težko čakajo začetka. Zdaj preplašeni zašumijo, pa kmalu se pomirijo in pozdravijo s krščanskim pozdravom gosp. dekana, moža sivega, pa prijaznega in ljubljenege, ki so ravno zdaj v šolo stopili. Po molitvi se začne izpraševanje; najpopred iz krščanskega nauka in potem iz družih predmetov. Od 9. do 11. ure 1. razred odgovarja, ko so mali šolarčki pokazali, kaj so se učili, česa naučili, pridejo veči 2. in 3. razreda v izpraševalno sobo. Kmalu se napolne soba očetov in mater, ki bi radi slišali, kaj njih otroci znajo. Oče župan so med poslušalci, pri njem sedi krajni šolski oglednik; mnogo duhovnov je prišlo k preskušnji; tudi gosp. okrajni predstojnik stopi krog 11. ure v šolsko izbo. In glej čuda! oblekel je danes suknjo z zlatim zavratikom in svitlimi gumbi, kar se je le še dvakrat v letu zgodilo, in to je mož, uradnik iz stare šole, vsakikrat storil, kadarkoli je prišel k preskušnji. — Po drugih naukih je prišla na vrsto tudi sadjerejna preskušnja: štirji dečki so bili vprašani in so morali tudi praktično pokazati, kako znajo cepiti. Zapeli so potem šolarji cesarsko in par družih lepih pesem, ter se vrnili krog 1. ure popoldne, pridni z lepimi bukvicami in svetinjicami na prsih, leni s praznimi rokami na svoj dom. Gosp. dekan so vse veljavniše poslušalce prijazno pogostili: pri obedu se je posebno radostno napivalo gosp. katehetu in vrlima učenikoma, posebno prvemu, kateri se je imel čez nekaj dni v Prago preseliti in šoli slovó dati.

Prebiraje te vrstice se bo on, ki je vesel, da se je otrešel sitnega jarma, nasmejal ter mislil: kaj mi to

izpraševanje na široko popisuje? Preskušnja je bila podobna preskušnji, kakor jajce jajcu, vse skupaj so pa bila prazna razkazovanja, zgolj komedija. Da to ni res, sem prej dokazal. Prašam tu le, ali more dobro preskušnjo, ki sem jo nalašč na drobno popisal, veljavno nadomestiti sprehod ali „izlet“ z otroci. Vsakdo, kdor le oči ima, vidi, da nikakor!

Resnica je, da so postale preskušnje mrtve in so ob vso veljavo prišle, ko so duhovni iz šol izbacnjeni bili in vpliv do njih zgubili (na Kranjskem manj). Tam, kjer se je duhovnom vpliv do šol vzela, ali kjer se duhovni iz tega ali drugzega vzroka nočejo šol vdeleževati, se na kmetih ne more več slovesno izpraševanje obhajati; sej imamo dokaze! Če pa učitelji „ex principio“, iz sebičnega namena, zoper voljo duhovnov izpraševanjem kljubujejo, jim veljavo odrekajo, se posmehujejo, s tem sebi in veljavi šol zelo škodujejo!

(Dalje prihodnjič.)

Socijalno-politiške razprave.

Bivša pariška komuna in socijalizem.

Socijalno-politiška študija.

Spisal dr. V. Zarnik.

VII.

Skoraj vse komunistične sisteme, akoravno pri enojnem zakonu ostanejo, priporočajo lahko razvozlanje spólnih zvez, odgojevanje vseh otrok v javnih odgojevališčih in pa prenehanje vse privatne lastnine. Mislili so komunisti, da bi se s temi sredstvi najbolj dala enakost vsacega človeka doseči. Pozabili so pa pri vsem tem, da bi ravno s temi sredstvi stvar pospeševali, ki bi utegnila najbolj nevarna ustroju cele komunistične države postati, to je: preobilno pomnoževanje človeštva. Naj se po postavi kjegod ustanovi — pravi slavni Mirabeau — da ne bo treba nikomur za to skrbeti, kako bo svoje otroke preživel in izredil in kaj jim bo po smrti zapustil, videli bi potem, da bi se ljudje pomnoževali kakor podgane. Posledica take preobilnosti bi bila, da bi se v celi državi neizmerna revščina vgnjezdila in da bi se po tem takem ideal komunistov: enakost človeštva, le v tem dosegel, da bi bili vsi državljani enaki siromaki. Nazadnje bi bili komunisti pri tacihi odnošajih primorani pri sebi kitajski zakon vvesti, da bi se smelo nekoliko odstotkov novorojencev razpostaviti in tako vničiti, da bi se na ta način preobilnemu pomnoženju človeštva v okom prišlo. V kratkem se dajo vsi ugovori proti komunizmu s tem izraziti, da cika komunizem na zaničevanje individualnosti in na popolno vničenje vsake osebnosti. Neomenjeni liberalizem sedanjega časa je razvitek raznovrstnosti in individualnosti na stroške društvene enakosti tako prekomerno pospeševal, da je na ta način neposredno društveno enakost, posredno pa pravo svobodo skoro popolnoma vničil. Z druge strani pa hoče komunizem s pretiranjem društvene enakosti neposredno svobodo osebe vničiti, s čemur tudi ob enem posredno društveno enakost zanikuje.

Marsikteri ljudje, katerim ni o komunizmu razun besede same čisto nič znanega, mislijo, da se dade cela stvar zmirom z nekterimi praznimi šalami odpraviti in z občinitimi frazami enkrat za vselej vbiti.*) Take fraze so na priliko: da je komunizem protiversk in da hoče svojo državo izključivo na podlagi človeške pameti segraditi. Pa to ni res: Cabet na priliko je monoteist. — Nekteri ugovarjajo tudi, da je komunizem

*) Beri: Schäffles „Kapitalismus und Socialismus“ stran 196—198. Pis.

bode bolna sviloprejka, kateri se krmi le slabo perje, kmalu onemogla in vsahnila. Vendar pa moremo opomniti, da zaradi boljše in krepkejše krme se ne zmanjša število kužnih telesec v sviloprejki; le toliko je, da ima sviloprejka s tem, da dobiva krepko hrano, tudi čvrsto moč življenja in se lahko protistavlja večemu vplivu teh telesec, in ker je menjava redivnih tvarin v organizmu jako živahna, zato se njej kmalu to nadomesti, kar kužna telesca, ki so v organizmu kakor prisiljenci vgnjezdena, povzijejo in porabijo.

Nemogoče je toraj iskati vzroka te bolezni v perji, sploh v hrani; to pa tudi raznotere skušnje spričujejo, vsled katerih je razvidljivo, da kakovost perja nima naravnost na to bolezen nikakega vpliva.

Ako bi bila pomanjkljivost vzrok te bolezni, bi se sililo zopet to vprašanje, zakaj da imajo izmeti bolnih sviloprejk, ktere so ravno tisto perje vživale, kakor zdrave, vedno več gnjilca v sebi nego oni od zdravih. Narava vedno skrbi, da vsaktere nerednosti zopet popravi, — v tem slučaju pa bi ravno nasprotno ravnala. Tu smo do sedaj govorili vedno le o bolezni tako imenovanih „teles“, čeravno vsi znamo, da je še neka bolezen sviloprejk, to je zaspanost. Gosp. Liebig od te bolezni nič ne vé, in pripisuje vzrok nesreče v sviloreji edino le bolezni telesec.

Mi sklenemo ta članek s tem, da iskreno priporočamo vsem svilorejcem, da ne zanemarjajo reje murbovega drevja, ker zdrava in krepka hrana bode vedno bolehnim sviloprejkam zdatna pomoč, da prestanejo viharne napade. Saj je krepka hrana tudi človeku, ki je prestal hudo bolezen, najzdatnejša pomoč, da se pokrepča. Najprvo pa nam ostane vzrok bolezni vničiti, to pa dosežemo le z mikroskopom, ki nam bode pokazal bolne metulje, od katerih imamo pričakovati le bolnega zaroda, te bomo tedaj ločili in odstranili. Mikroskop nam bode pripomogel nesrečno bolezen sviloprejk vničiti, nikdar pa ne perje, ki ima več gnjilca v sebi, kakor misli Liebig, ki edino le v perji vzroka te bolezni išče.

Po „G. L.“

Vrtnarska skušnja.

* *Kdaj je mokovnica bolja kakor beli trn?* Po triletnej skušnji sem se do dobrega prepričal, da hruševi cepiči prav čvrsto rastejo na mokovnični podlagi; da je tedaj mokovnica (*crataegus aria*, *Mehlbeerbaum*) za velika drevesa boljše podlaga mimo belega trnja, kajti ta v rasti zastaja proti hruški na debelost, mokovnica pa, ki ima močan sok in močno deblo dela, se hruški primerno redi. Mokovnične jagode ubožni meljejo za kruhovo moko; morda toraj tudi hrušev sad na tej podlagi ne bode preslab. To bode pokazala prihodnost, ako ni še skušeno drugod.

Lovro Mencinger Golski.

Šolske stvari.

Nektere misli o naših šolskih zadevah.

Spisal Janez Bilc.

(Dalje.)

III.

Učitelj, organist in cerkovnik.

Kako so se pač te tri službe v eni osebi zedinile? Pa ne le pri nas, ampak tudi po drugih deželah; in ne le par let, ampak zmerom so bile združene. Komu niso znane besede nemškega pesnika, ki se nikakor z njimi ni hotel posmehovati ljudskim učiteljem: „Organist, Schullehrer zugleich, und ehrsamer Küster“. Vsa-

kdo lahko sprevidi, da je bilo to trojno opravilo iz ekonomičnega obzira v osebi učiteljevi združeno. Soseska je potrebovala organista, cerkovnika in učitelja, pa vse tri dobro plačevati, da bi vsak za-se dobro živeti mogel, temu manjše soseske nikakor niso bile kos. Učiteljem je bil pa s tem prihodek mnogo zboljššan. Poznam učitelja, ki ima komaj toliko plače, da kot učitelj še tri mesece životariti ne more; s plačo orglarja in cerkovnika pa prav dobro izhaja.

Da je za učitelja cerkveno petje ali orgljanje sramotno, to si upa le kdo iz glasovitega Dittes-a šole trditi. Da je pa služba organista veljavi in dohodkom učenika koristna, tega bi te mogel, dragi bralec, gosp. Jereb, učitelj v Knežaku na Pivki, prepričati. Farna cerkev ni imela orgelje, in učitelj je bil pri trdih in surovih gozdarskih kmetih zaničevan, skoraj bi rekel, sovražen. Novi fajmošter napravi nove orgle. Ko prvokrat zadonijo, vse začudeno orglarja pogleduje, češ, kdo je vedel, da v našem učeniku tak mojster tiči! In potem je bil le en glas po soseski: to je možak naš učenik; pokazali bomo pri beri, da ga spoštujemo. Tako misli priprost kmet, pa ravno pri njem je treba ljubezen in spoštovanje do učenika povzdigniti, če hočemo, da se med ljudstvom ljubezen do šol in omike vedno bolj razširja.

Vse drugače mislijo in govorijo učitelji nove dôle o službi cerkovnika. „To je sramotno, cerkovniki nečemo več biti!“ — so kričali nekteri pri nekem učiteljskem zboru. „Dobro! pa prihodke cerkovnikove bi vendar radi še ohranili“, — jih je zavrnil predsednik. Taki gospodje „učitelji-cerkovniki“ pogostoma ne premislijo, da z „mežnarijo“ oni družega opravila nimajo, kakor to, da jeseni bero pobirajo. Oni ne zvonijo, oni ne pometajo cerkve, oni sveč ne prižigajo, da, še mašnih oblačil, dasiravno v žagradu stojijo, se ne dotaknejo ne; to vse opravlja njihov hlapec ali najemnik, kterelega pogostoma pičlo plačajo, sami pa bero in štolo pobirajo. Ni tedaj čuda, da se duhovni mnogokrat pritožujejo, da tako slabo plačani sluga tudi slabo svojo službo opravlja, vendar vse to pregledajo in potrpijo, da je le stan učiteljev boljši in se stroški soseskini zmanjšajo.

Omenil sem to le zato, da pokažem, ali je vpitje: „preč s cerkovništvom!“ res tako opravičeno. Pri vsem tem pa, da je učitelj „Organist, Schullehrer zugleich und ehrsamer Küster“, je njegova plača pičla, in nikakor ni primerna težavni in imenitni službi njegovi. Veliko se je že o tem govorilo in pisalo — pa učitelji so zmirom pri starem. V notranjski Bistrici ima hlapec na žagi hrano in pa 130 do 150 gold. na leto in takih hlapcev je več ko 20. Revni podučitelj pa ima 156 gld. letne plače, in s tem se mora hraniti. Prašam tedaj, ali ni to v nebo vpijoča krivica? Ali ne bi bilo boljše, da bi odgojitelj otrok pustil šolo in pa šel Bistričanom „tavolette“ žagat. Ako pa učitelj oboli, da ne more več podučevati, kaj mu je početi? In kedar mu starost ude potare, glavo obeli, kje bo penzije iskal; kje bo prosil dostojne pokojnine za svoj 30—40letni trud? Čaka ga osoda starega poštnega konja, tega reši sekira, njega smrt britke osode. In ako je učitelj zapustil vdovo z otroci, kako se jim bo godilo po smrti očetovi? Beračiti morajo, ali pa životariti o milošnji, ktero jim soseska ali pa „društvo podporno“ podeli. Skrajni čas je tedaj, da se stan učenikov zboljša, da se manj govori in toži po zbornicah in časnikih, ter več stori, da se v laž postavi starodavni pregovor „quem dii odere, paedagogum fecere“.

(Kon. prih.)

rejci na delo! Poglejmo, kje vzrok skisanja tiči; kajti le, ako pregrešek spoznamo, smo v stanu ga poravnati. To doseči, je neobhodno potrebno, slabo napravljanje nekoliko natančneje pregledati.

Navadno se pri nas črno vino tako napravlja, da se pred vsem nepopolnoma zdrozgano grozdje nekoliko dni v kadi ali bednju primerno pusti; mora se nekoliko na grozdji kuhati. Ko že dobro delati prične, potem se še le popolnoma zdrozga, na kar se cela drozga, mošt z luščinami, hlazinami in pelki vred, v odprtih kadéh ali bednjih kipenju prepusti; vendar ne mirnemu kipenju, kjer vsak dan se na vrh splavane tropine s kolmi v mošt potlačijo, to zato, da zadobi vino temnejšo barvo (več barve).

To se godi kakih 14 ali še več dni, po katerih se mošt kakor dokipel izpod tropin vzame, ter v sod spravi. Tropine se dobro odtisnejo in ves odtiskovec se dodá prostovoljno odteklemu v sod. Ako to kipenje ves čas kemično nadzorujemo, najdemo, da je popolnoma napáčno, kajti ravno med kipenjem se zarodí cik (Essigstich) v drozgo, ta pa prestopi v vino. V vinu se zavoljo nizke jesenske, posebno pa zimske toplote sicer ne more naprej razvijati; to stori pa, kakor hitro mu poletna gorkota postane ugodna. Temu je pripisovati, da se cik le jeseni ali pozimi ne spozna, ker, kakor rečeno, o tem času je še jako mlad slaboten.

Kako da je to mogoče, je dandanes dognano, namreč tako-le:

Mladi mošt, iz zrelega grozdja ravno stisnjeni sok, obstoji bistveno iz vode, to je 70 do 75 odstotkov, sladkorja 25 do 30 odstotkov, celó malo vinske kisline 4, 5 do 6 tisočink; še drugih obstojnih delov je tako rekoč izginljivo malo. Pri kipenju se voda ne spremeni, ona ostane voda, kislina je tudi nespremenljiva; ali sladkor se mnogokrat spremeni, kakor tudi vsi drugi obstojni deli, od katerih je bilo rečeno, da je njih množina izginljivo majhna. Iz zadnjih nastanejo namreč tako imenovane okusne snovi (Extraktivstoffe), katerih danes kemično do dobrega še ne poznamo. Sprememba sladkorja je pa sledeča: blizo polovica se spremeni v vinski cvet ali alkohol (v nadaljevanji se hočem le zadnjega izraza posluževati); druga polovica pa v ogljeno kislino, to je tisti zadušilni plin (ali gaz), kateri iz bednjov puhtí, ki je težji nego naš navadni zrak, in v katerem vsaka luč kakor tudi vsako živalsko življenje vgasne. Vsa ogljena kislina pa ne izpuhtí, marveč je prejde velik del v vino.

Dokler je kipenje silno, pokriva ogljena kislina, ker je teža od zraka, vso drozgo tako, da zrak do nje ne more toraj tudi poglavitni obstojni del zraka ne, to je, kislec.

Kakor hitro pa kipenje mlačno postane ali celó potihne, izgine ogljena kislina in s tem tisto pokrivalo, ktero je dosehal celo drozgo zračne dotike branilo.

Zdaj nastopi čas, v katerem se prične narejati cik, kateri ni nič družega kakor kisovalna kislina, ktero v kisu (jesihu) čislamo.

Alkohol ima namreč to čudno lastnost, da požre nekoliko kislega, kateri ga zato v kisovalno kislino spremeni. To se tem lažje zgodi potem, ko s tlačenjem tropin (pod mošt) ogljeno kislino dočest prerenumo, in kislico vhod tako-le širimo. Da se v resnici v tem času cik vgnjezdi, ni treba še le kemično preiskavati; vsaj je nos tisti, kateri nam kaže, da je res neka kislina nazoča, vsaj dišijo tropine odločno kislino. Ves alkohol se vé da v kisovalno kislino spremeniti ne more, vsaj nima zadosti gorkote, in tudi zadosti časa ne; ali zadosten je že njen sled.

(Dal. prih.)

Šolske stvari.

Nektere misli o naših šolskih zadevah.

Spisal Janez Bilec.

(Konec.)

IV.

Materni jezik — učni jezik.

„Kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš“ — to je stara prislovica, ki ima vedno svojo veljavo. Vendar pa namen ljudskih šol ni, otróke v mnogih jezikih podučevati; namen ljudskih šol je veliko obširniši. Poglavitni namen teh učilnic je, um z vedami, ki so praktičnemu (vsakdanjemu) življenju potrebne, bogatiti in pa srce žlahniti. To, in nič družega nimajo vzlasti šole na kmetih doseči; vse drugo ni potrebno in je velikokrat temu glavnemu namenu nasprotno. Če se čas preveč rabi v poduk tujih jezikov, se drugim za življenje potrebnim vedam krade, in doseže se le to, da učenec, ki je 4 ali 5 let v šolo hodil, le nekoliko tujih stavkov govoriti in pisati zná, v potrebnih stvaréh je pa pravi nevednež, pravi siromak. Take so bile pred 1848. letom pri nas vse ljudske šole in so žalibog! v nekterih krajih še danes. Dokazov navajati za to bilo bi v morje vodo nositi, vsaj jih imamo pred očmi, vsaj so nam „Novice“ in drugi časniki veliko masla take kulture prinesle v podobi ljubeznjivih pismic itd., ki so bila v taki nemščini pisana, da človek, ako jih bere, ne vé, ali se bi smejal ali pa jezil.

Namen ljudskih šol ni otroke nemščine učiti, temuč jih v krščanski nauku, v branji, v pisanji, v računjenji, v domačih spisih izuriti, jih nekoliko seznaniti s rastlinstvom, živalstvom in rudinstvom, z deželami po svetu, jih v sadjereji, v sviloreji, v vinstvu, v čbeloreji, v primeru kraja in različnih okoliščin, podučiti in sploh poštene in razumne državljane in dobre kristijane izrediti. Glejte! za to so ljudske šole. Tudi papagaj ali škorec se navadi tuje besede, da cele stavke izgovarjati, pa zato je vendar-le zmiraj — papagaj ali škorec. Pustimo toraj nemščino v šolah na kmetih, in le v trgih in mestih v čveterorazrednih šolah naj se je šolarji učijo, kot tujega jezika. Naučili se je popolnoma ne bodo, pa imeli bodo podlago, da se je, ako jim je bo treba, pozneje v viših šolah ali pa po svojem prizadevanji do kraja navadijo. Kaj pa misli človek, ki trdi, da je učenju primerno in ugodno, ako se v tujem — pri nas v nemškem — jeziku podučujejo predpisane šolske tvarine? Kam je tak človek zabredel?! To, to je, da se Giskrovega izraza poslužimo „ein pädagogischer Unsinn“. Takemu pedagogu, ki ga le ponemčevanjska politika vodi, je nemški jezik več, kakor prava omika, pravo izobraženje. Takemu možu je tuji jezik več ko materni, — on je renegat, to je, izneverjenec svojega naroda. Pa kaj bom v tej zadevi več pisal, vsaj so nedavno „Novice“ to stvar dobro pojasnile tistemu gospodu, ki je v naših šolah kaj tacega tirjal; in kdor te stvari še dozda ne sprevidi, on ali nima očí, ali jih pa pred resnico zapira, da je ne vidi.

Sklenem pa svoj spis, ki mi je večí narastel, kakor sem izprva mislil, s temi kratkimi opazkami.

Šola ljudska mora biti verska: brez krščanske vere ni omike. Če duhovni na kmetih v šoli ne pomagajo in je ljudem ne priporočajo, ne more šola nikdar napredovati.

Šola bodi národna; v tujščini podučevati se pravi; grešiti zoper národ, prazno slamo mlatiti.

Če hočemo, da se učitelji z večo ljubeznijo šole oklenejo, zboljšajte jim stan, skrbite posebno za njih

starost in za zapuščene družine, da jih zraven družih skrbí tudi skrb za prihodnost ne tare.

Narodna šola bodi kmetovo vseučilišče, v njej naj se kmetovalec ne vadi samo brati in pisati — temuč vsega, kar bode potreboval. Slišal sem o nekem izvrstnem duhovnem učitelji na Gorenskem, da je odrasle šolarje o prostih urah celó slamnike plesti učil, in jim razlagal, kako bodo župane volili, kar so tudi z lističi storili in si med seboj župana zbrali, da jim je pokazal, kako se vršijo volitve.

Kakor tirjajo okolščine kraja in časa, naj se tukaj sadjereja, tam o svilnih gosenicah, v tretjem kraju zopet nauk o vinstvu, povsod pa o živinoreji, ker živina je večidel največi kmetov kapital, otrokom predava.

Nobena šola pa naj ne bi bila brez vrtiča, kjer se vse djansko poskuša in otrokom globoko v srce zapíše. Kar otroci v šoli slišijo, to žalibog, večkrat pozabijo, kar so na vrtu videli, tega nikdar ne zabijo. — Lepemu petju naj se v šolah več prostora dá, kajti ono požlahnuje srce.

V kmečkih šolah je dovelj telovadbe, ako učitelj učence ravno stati in lepo hoditi navadi; več s tem ukom vkvarjati se je nepotrebno, nepraktično.

Pri šolskih izhodih, ki naj bi se med letom včasih napravili, naj učenik pazi, da se šolarji lepo obnašajo, da so med seboj priljudni in omikani.

Šolske preskušnje niso nepotrebne, temuč koristne; one so pridnim plačilo, lenuhom spodbuda, staršem tolažba, vrlim učiteljem veselje.

Darila šolska (premije) naj se zopet vpeljejo. Če se že gospodarju, ki je lepo kobilo, lepega vola izredil, darila dajó, njemu, ki ima že v lepi živinici dovolj plačila, zakaj se ne bi pridnemu šolarčku darilo privoščilo?

Učitelj naj bo ljubeznjiv oče svojim šolarjem; vendar naj bi tudi šiba iz šole ne zginila. Strah mora tudi v šoli biti, in ako se šolarji ne bojé učenika, bodo kmalu oni njega strašili.

Poslednja moja beseda o ljudskem šolstvu pa je: dobre šole, srečna dežela!

Telovadno in boriteljsko imenoslovje.

Sestavil Ivan Z. Vesely, načelnik „Sokola“ ljubljanskega.

(Dalje.)

S.

Schwert, meč.	Seitgrätschstellung, stoja v razkrekri.
Schwertstreich, sek, mah.	Seitliegehang, stranska vesa v leži.
Schwimmen, plavati.	Seitsitz, seja po strani.
Schwimmhang, plavalna vesa.	Seitstütz, opora po strani.
Schwimmhangswelle, kolo v plavalni vesi.	Seitwärts, v stran.
Schwingen, kolebati.	Senken, znižati.
Schwung, kolebljej.	Senkrecht, navpik.
Schwungbaum, drevo za kolebanje.	Sieger, premagalec.
Schwungseil, vrv za kolebanje.	Sitz, sed.
Schwungstemmen, vpreti se s kolebljem.	Sitzaufschwung, vzhit v sejo.
Secondhieb, sek zunanji.	Sitzhocke, počep.
Secondlage, lega zunanja.	Sitzwechsel, menjava seje.
Section, polovica.	Sitzwelle, kolo iz seje.
Seil, vrv.	Sohle, podplat.
Seite, stran.	Spannstütz, razpora.
Seitendeckung, stransko kritje.	Speichgriff, prijem v pologi palca.
Seitenmarsch, stranski pohod.	Speichhieb, mah v pologi palca.
Seitensprung, stranski skok.	Speichlage, pologa palca.

Spieß, kopje.	Sprung rückwärts, odskok.
Spille, vreteno.	Sprung seitwärts, stranski skok.
Spitze, bodečina.	Sprung vorwärts, predskok.
Splitter, pezdir.	Sprungbein, skočna noga.
Springel, stojan.	Sprungbrett, deska za skakanje.
Springen, skakati.	Stab, palica.
Springschnur, vrvica.	Stabspringen, skakati s palico.
Springstab, palica za skakanje.	Stampfen, teptati.
Sprosse, špriklja.	Stand, stoja.
Sprung, skok.	Standbein, stojna noga.
Sprung von der Stelle, skok z mesta.	Stange, drog.
Sprung mit Anlauf, skok z naletom.	Standort, stališče.
Sprung mit geschlossenen Füßen, skok s sklenjenimi nogami.	Stärke, moč.
Sprung mit Vortritt, skok s predskokom.	Stärke der Klinge, moč rezala.
Sprung zum Stütz, skok v opori.	Stätbein, stojna noga.
	Stehsprung, skok v stojo.
	Stehschwung aus dem Kniehangé, skolebniti v stojo iz kolene vese.
	Stechen, bosti.
	Stehen, stati.

(Dalje prihodnjič.)

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor Česki.

Dopolnjeno je! Sprava s Českim kraljestvom je tečaj, okoli kterega se suče osoda Avstrije. Hohenwart je to sprevidel, ko je nastopil ministerstvo. Dolgo dolgo so trajale razprave ministerstva s prvaki slovaškimi na Českem, dokler je prišlo do tega, da je Českemu deželnemu zboru cesar poslal pismo (reskript), na katero je pretekli pondeljek z adresno odgovoril. Adresa pred vsem izgovarja ponižno zahvalo za to, da Njegovo Veličanstvo priznava pravo kraljestva Českega, potem obžaluje obnašanje nemških poslancev in živo razodeva željo, da bi Slovani in Nemci, ki bivajo na Českem, složni skupaj živeli. Adresa popolnoma priznava spravo, ki jo je Avstrija z Ogersko dognala, priznava pa isto tako tudi vse dolžnosti, v ktere se je Njegovo Veličanstvo zavezalo z drugimi deželami. Adresi je priložen načrt 18 pogojev (temeljnih postav), po katerih naj bi se sprava s Českim kraljestvom dognala. Jedro teh temeljnih določeb je na kratko to-le:

Česko kraljestvo pripoznava za vzajemne zadeve z družimi deželami: vnanje zadeve cesarstva, vojno izvzemši dovoljevanje novincev, in postavodavstvo o vojni dolžnosti kakor tudi o tem, kam se posajajo polki in kako se preskrbujejo z živežem; dalje uravnavo državljskih razmer vojakov. Česko kraljestvo dalje za vzajemno pripoznava denarne zadeve ozir vzajemnih stroškov.

Vzajemno ministerstvo upravlja le vzajemne zadeve.

Pravica do notranje uredbe in vodstva vzajemne vojne gre le cesarju samemu.

Čehi pripoznavajo delegacije, v ktere izmed svoje srede volijo 15 delegatov in 8 namestnikov; oni pripoznavajo določbe, ktere so se o uredbi, področji in opraviškem obravnavanju ustanovile za delegacije z Ogrji.

Čehi pritrjujejo finančni pogodbi z Ogrji po dogovorjenih odstotkih, prav tako tudi pogodbi o preosnovi vojaške granice, kakor tudi pogodbi o dogovorjenih doneskkih za vzajemni državni dolg; dalje kupčijski pogodbi sklenjeni z Ogrji.

Vse nevzajemne zadeve spadajo v postavodavstvo českega deželnega zbora; ker pa je želeli, da se